

Вече е време да се усъзмним в твърдението, че някак неизбежно Яворов се ражда като модерен поет в топлата среда на списание „Мисъл“. Това ще рече, че неговата роля на „изразител на българския дух“ (както ласкаво го извисява П. П. Славейков в предговора към второто издание на „Стихотворения“) не е формирана от разнородната естетическа програма на кръга около списанието.

Геният на Пейо Яворов се ражда в Анхиало.

Как да обясним иначе подминавания досега факт, че за около година време (1899–1900) той създава приблизително 50 текста, между които три поеми („Калиопа“, „Градушка“ и „Забравена“) и два цикъла („Есенни мотиви“ и „Notata“). Колкото и да сравняваме, друга такава продуктивна година няма да открием в поетическата биография на поета. За близо десет години творчески път Яворов създава малко над 170 поетически текста. Това ще рече, че само за година време в Анхиало музата е била твърде щедра към него, защото почти една трета от своя потенциал той развива именно там.

Поморие произвежда странното съчетание на творческо съзряване и откриване на всички онези мотиви, които ще моделират бъдещия творчески силует на поета. Точно тези петдесетина творби бележат как Яворов влиза в своята си форма на лирически изказ, който ще стане емблематичен за сетнешните му изяви и в сп. „Мисъл“, и в сп. „Художник“. Именно край морето поетът усеща гласа на феномените – самотата, чувството за прокълнатост, непоносимата тежест на битието да бъдеш избран сякаш за да формулираш онези „страшни въпроси“, пред които съзнанието немее.

Преди да се идентифицира с модернизмите на сп. „Мисъл“, Пейо Яворов вече е на път да създаде литературния мит за себе си. Още невлязъл в социокултурното пространство като част от „великата четворка“, той сътворява романтическата визия за универсалния образ на поета – отчужден от света, беглец от свои и чужди, страдалец заради всички болки на света. Анхиало е привилегията на Яворов. Чрез града и морето той влиза в света, открива себе си.

Анхиало е начало на градежа на личностната митология за поета Яворов. Оттам тръгват творческите своеобразия – разнопосочната поетическа нагласа дава плод и в текстове като „Калиопа“, но и в текстове като „Чудак“; същата тази многообразност ще породи „Безмълвна нощ...“ и „Градушка“, „Минзухар“, но и „Епитафия“. Край морето Яворов изпитва едновременно и крайно затворените светове на интимното, и социалния контекст на една открита гражданска позиция. В Анхиало Яворов се „обучава“ как се строи образът на обективното (все пак литературата е